

**“EŞCİNSELLİK HASTALIKTIR [VE DAHASI] SAPKINLIKTIR”
Bir Eleştirel Söylem Analizi Denemesi¹**

Umut Şah

Giriş

7 Mart 2010 tarihinde Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Aliye Kavaf, Hürriyet gazetesine verdiği demeçte, "Ben eşcinselliğin biyolojik bir bozukluk, bir hastalık olduğuna inanıyorum. Tedavi edilmesi gereken bir şey bence." şeklinde bir açıklama yaptı. Bu açıklamanın ardından konuya ilişkin olarak Aliye Kavaf'ı destekleyen veya karşı çıkan çok sayıda açıklama yapıldı. GLBT haklarını savunan dernekler ve birçok başka sivil toplum kuruluşu, Kavaf'ın açıklamasını kınayan veya yanlışlığını ortaya koyan basın açıklamaları, eylemler ve imza kampanyaları düzenlerken, bazı sivil toplum kuruluşları ise Kavaf'ın sözlerini destekleyen yönde açıklamalar veya eylemlerde bulundular. Kavaf'ı desteklemek üzere yapılan açıklamalardan biri de 20 Mart 2010 tarihinde 23 sivil toplum kuruluşunun imzasıyla yayınlanan "EŞCİNSELLİK HASTALIKTIR SAPKINLIKTIR" ana başlığı ve "Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı, Sayın SELMA ALİYE KAVAF'a AÇIK MEKTUP" alt başlığıyla yayımlanan metindir (bkz. Ek 1).

Bu çalışmada, söz konusu metnin *eleştirel söylem analizinin* yapılması amaçlanmaktadır. Bu analiz için, eleştirel söylem analizi teorisyenlerinden biri olan Teun A. van Dijk'in *sosyokognitif yaklaşımı* esas alınacaktır (van Dijk, 2009a, 2009b, 2001). Eleştirel söylem analizi problem yönelimlidir; sosyal problemlerle, özellikle de sosyal eşitsizlik, ayrımcılık ve ırkçılık gibi meselelerle ilgilenir. Bu amaçla, ezilen ve tahakküm altında olanların yararına olacak bir görüş açısından, iktidarın kötüye kullanımında ve tahakkümün üretilmesinde/yeniden üretilmesinde baskın söylemin gücüne ve işlevine odaklanır (van Dijk, 2009a, 2001; Fairclough, 2001; Wodak, 2001). Böylece, eleştirel söylem analizi aracılığıyla, söz konusu metinde nasıl bir söylemin dile getirildiği ve dile getirilen bu söylemle nasıl bir tahakküm pratiğinin oluşturulduğu incelenmeye çalışılacaktır.

Metnin Bağlamı

Daha önce de ifade edildiği gibi, bu metin, Aliye Kavaf tarafında dile getirilen "Eşcinsellik biyolojik bir bozukluktur, hastalıktır." şeklindeki açıklamanın ardından, Kavaf'ı desteklemek üzere ve ona hitaben yazılmış bir 'açık mektup'tur. Metin, imza veren 23 sivil toplum kuruluşunun ismiyle birlikte 20 Mart 2010 tarihinde saat 00.40'ta internet ortamında (anlaşıldığı kadarıyla bu metin için hazırlanmış olan bir 'blog'da) yayımlanmıştır (www.escinsellikhastaliktir.blogspot.com). Bununla birlikte metnin yayımlandığı internet sayfasında (blogda), bu metnin dışında başka hiçbir bilgi veya yazı bulunmamaktadır.

Van Dijk'a (2009a) göre, analizde, metnin sunulduğu bağlamın incelenmesi önemlidir. Bu nedenle metnin sunulduğu zaman/mekânın (setting), ulaşmayı hedeflediği kişilerin

¹ Söylem Çalışmaları, Ed. Sibel Arkonaç, Nobel Yayıncılık, 2012, s.209-222.
<http://nobelyayin.com/Detay.asp?u=3553>

özelliklerinin, mevcut bilgilerinin ve ideolojilerinin dikkate alınması gerekir. Buna göre metin, öncelikle interneti kullanabilen ve Türkçe okuma-yazma bilen bir kitleyi hedef almaktadır. Ayrıca, aynı dönemde karşı argümanları öne süren metinlerin/açıklamaların da yoğun bir şekilde internet ortamında dolaşımında olduğu dikkate alındığında, metni hazırlayanların bu karşı-metinlerin ulaştığı kitlelere tam da aynı iletişim ortamında hitap etmeye çalıştıkları düşünülebilir.

Van Dijk'a (2009b) göre, söylem sosyal durumları doğrudan etkilemez; bunu *bağlam modelleri* aracılığıyla yapar. Belirli durumlara/olaylara ilişkin bağlam modellerinin oluşturulabilmesi içinse katılımcıların söz konusu durumlara ilişkin tanımları içeren öznel zihinsel temsillerinin (*zihinsel modeller*) mevcut olması gerekir. Yani bireylerin çeşitli durumlara ilişkin zihinsel modelleri olmadan, belirli bir iletişimsel/etkileşimsel epizoda ilişkin bağlam modelinin oluşturulabilmesi mümkün olmayacaktır. Bu durumda, mevcut söylemin söz konusu sosyal epizod içerisindeki katılımcıları etkilemesi de pek mümkün olmayacaktır veya etkisi sınırlı düzeyde olacaktır.

Bu açıdan bakıldığında, metnin sunulduğu blogda, metnin arka planına dair herhangi bir bilgi olmadığı için, metnin ele aldığı meseleyle ilgili olarak hâlihazırda belirli bir bilgiye ve/veya ideolojiye sahip olan (yani çeşitli *zihinsel modelleri* olan) okuyucuların diğerlerine göre daha detaylı bağlam modelleri oluşturmaları muhtemeldir. Ayrıca, metne imza veren kuruluşlar hakkında bilgisi olan okuyucuların da yine diğerlerine nazaran metne ve amacına yönelik daha detaylı bir bağlam modeli oluşturmaları beklenebilir. Bu nedenle, metnin bu tür okuyucular üzerinde olumlu veya olumsuz anlamda (hangi ideolojik pozisyonda olduklarına bağlı olarak) daha fazla etkide bulunacağı varsayılabilir.

Metnin Başlığı: “Eşcinsellik hastalığıdır [ve dahası] sapkınlıktır”

Van Dijk (2009a), analize başlıktan başlanmasını önerir. Başlıklar (veya *semantik makroyapılar*) metinde/konuşmada yer alan söylemin ne hakkında olduğunu ortaya koyar ve söylemin taşıdığı en önemli bilgiyi/anlamı somutlaştırarak kolayca hatırlanmasını sağlarlar. Başlıklar, metni hazırlayanlar tarafından bilinçli olarak bu niyetle belirlenir ve böylece iletmek istediği temel anlamı/bilgiyi vurgulayarak alıcıların/okuyucuların anlamalarını ve olaya ilişkin ‘zihinsel modellerinin’ oluşumunu etkilerler. Van Dijk (2009a), başlıkların genellikle güce/iktidara sahip olanlar tarafından kontrol edildiğini, söylemin diğer özelliklerini de etkilediğini ve alıcıların zihinsel modelleri ve hafızaları üzerinde ve dolayısıyla sosyal eşitsizlik ve tahakkümün (yeniden) üretilmesinde büyük bir etkisinin olduğunu ifade etmektedir.

Artık incelediğimiz metnin başlığına –daha doğrusu başlıklarına- bakabiliriz. Daha önce de söylendiği gibi, metnin yayımlandığı blogda iki ayrı başlık yer almaktadır. Sayfanın en başında tamamı büyük harflerle ve büyük puntolarla yazılmış olan “*Eşcinsellik Hastalığıdır Sapkınlıktır*” başlığı var; bu, aynı zamanda metnin yayımlandığı blog’un da başlığı olarak karşımıza çıkıyor. Bu ana başlığın altında metnin yayımlandığı tarih (“*20 Mart 2010 Cumartesi*”) ve onun altında da metnin geri kalanıyla aynı boyutta yazılmış olan diğer başlık

yer almaktadır; “*Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı, Sayın SELMA ALIYE KAVAF’a AÇIK MEKTUP*”.

Van Dijk’in (2009a) söylediklerinin ışığında, ana başlıkta dikkati çeken ilk şey, metnin içerdiği söylemin *ne* hakkında olduğunu açık ve kolayca hatırlanabilecek bir şekilde ortaya koymasıdır. Buna göre, metni okumaya başlayacak olan bir kişi, bu metnin (ve imza veren kuruluşların) eşcinselliği bir tür ‘hastalık ve sapkınlık’ olarak tanımladığını açık ve net bir şekilde anlayacaktır. Böylece, daha ilk elden, metin okuyucunun olaya ilişkin zihinsel modellerini aktive etmesini ve metnin devamını bu şekilde okumasını sağlayacaktır. Bu noktada, metnin yazılmasına neden olan mevcut tartışmanın kaynağı olan Kavaf’ın sözleri (“Eşcinsellik hastalıktır, tedavi edilmelidir.”) dikkate alındığında, ilginç olan metnin yazarlarının Kavaf’ın tanımlamasından öteye geçerek eşcinselliği sadece ‘hastalık’ olarak değil, aynı zamanda ‘sapkınlık’ olarak da tanımlamasıdır.

Buradan birkaç sonuca ulaşılabilir; birincisi, metnin yazarları eşcinselliğin ahlaki ve sosyal açıdan herhangi bir niteliği olmayan sıradan tıbbi bir hastalık (kanser, diyabet, kalp hastalıkları, vb.) gibi görülmesinin önüne geçmeye çalışmakta ve onu ‘normalden/doğrudan/iyiden sapmanın yol açtığı bir sapkınlık’ olarak tarif etmektedirler (*benzer bir tartışma ve bulgular için bakınız; Şah, 2009, s.160-161*). Ancak bunu yaparken, modern bilimin önermelerinden fazla uzaklaşmayan bir pozisyonda kalarak eşcinselliği bir ‘hastalık’ olarak kabul etmekte ama bunun ‘sapkın’ bir hastalık olduğu bilgisini daha en baştan vurgulamaktadırlar. İkinci olarak, metnin başlığı her ne kadar Kavaf’ın açıklamasını desteklemek adına ve Kavaf’ın açıklamasıyla benzer doğrultuda olsa da, açık bir şekilde görülmektedir ki metnin hazırlayıcıları Kavaf’ın eşcinsellik tanımlamasını (“eşcinsellik hastalıktır”) yeterli bulmamış ve bunu düzeltmişlerdir (“eşcinsellik hastalıktır sapkınlıktır”). Buradan üçüncü noktaya yani Kavaf’ın açıklamasında eksik olanı düzeltme çabasının altında yatan söylemin ne olduğuna gelebiliriz; başlıktaki ‘sapkınlık’ tanımlaması açıkça *İslami/dini söyleme* gönderme yapmaktadır. Bilindiği gibi İslam dininde (ve diğer semavi dinlerde) eşcinsellik ‘sapkınlık’ olarak tanımlanmakta, ‘en büyük günahlar’ arasında sayılmakta ve kesin bir şekilde yasaklanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, başlık, hem metnin en temel önermesini (“eşcinsellik sapkınlıktır”) İslami söyleme dayanarak meşrulaştırmakta hem de okuyucuların söz konusu İslami söyleme ilişkin *zihinsel modellerini* aktive ederek, metnin geri kalanının bu söylemin etkisi altında okunmasına yönelik zemin hazırlamaktadır.

Metnin alt başlığı, Aliye Kavaf’ı metnin asıl muhatabı olarak belirlemekle birlikte, burada hitap edilen kişinin sadece Aliye Kavaf olmadığı, bu ‘açık mektubun’ tüm okuyuculara yönelik olduğu aşikârdır. Yine de burada önemli bir retorik olduğu söylenebilir; başlıkta Aliye Kavaf’ın adının açıkça zikredilmesi, gerek Kavaf’ın eşcinselliğe bakış açısını (“eşcinsellik hastalıktır”) gerekse bulunduğu ideolojik konumu (İslami/muhafazakâr görüş) okuyucular açısından görünür kılmakta ve bunlarla ilişkili zihinsel modellerini harekete geçirmektedir. Ayrıca, başlıktaki Aliye Kavaf’a hitap edilme biçiminin (“*Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Selma Aliye Kavaf*”), okuyucularda metnin statüsüne yönelik olumlu bir temsil oluşturmayı amaçladığı düşünülebilir: ‘Sayın Selma Aliye Kavaf saygın ve

önemli bir şahsiyettir ve dolayısıyla onu desteklemeyi amaçlayan bu yazı da saygın ve dikkate alınması gereken bir yazıdır’.

‘Ben ve Öteki’, ‘Biz ve Onlar’

Eleştirel söylem analizinde, *yerel (local) anlamlar* olarak tanımlanan, kelimelerin anlamlarına, önermelerin yapılarına, tutarlılıklarına ve önermeler arası ilişkilere de bakılır (van Dijk, 2009a). Başlıklarla birlikte bu anlamlar en iyi hatırlanan ve en kolay tekrar üretilen anlamlardır. Bu açıdan bakıldığında, hangi sözcüklerin seçildiği, ‘biz’ ve ‘onlar’ın nasıl temsil edildiği ve bu temsillerin hangi kelimelerle ve önermelerle oluşturulduğu analiz için önemlidir.

Metne bakıldığında, metnin tümünde eşcinselliğin (dolayısıyla da eşcinsellerin) bir ‘öteki’ olarak kavramsallaştırıldığı görülmektedir. Bu noktada, metin içinde adı geçerse de ‘öteki’ olan eşcinsellerin (‘onlar’ın) karşısında, ‘biz’ kategorisini oluşturan ‘heteroseksüellik’ (ve heteroseksüeller) konumlandırılmaktadır. Bu konumlandırma, sıkça kullanılan ‘iyi biz’ ve ‘kötü onlar’ anlatısını harekete geçirmek adına önemlidir. Yine de metinde ‘heteroseksüel’ kelimesinin kullanılmaması dikkat çekicidir. Burada önemli bir önerme mevcuttur; heteroseksüellik ‘normal’ ve ‘doğal’ olandır ve bunun söylenmesine bile gerek yoktur, zira bunu herkes zaten bilmektedir. Bu noktada, metnin yazarları, ‘biz’e ilişkin olumlu bir temsil oluşturma gereği duymadan doğrudan eşcinselliğin yani ‘onlar’ın olumsuz temsilini oluşturmaya girişmektedirler. Bu olumsuz temsilin oluşturulmasında ise (ikinci paragraftan başlayarak metnin tümü boyunca) belirli kelimelerin kullanımı göze çarpmaktadır; “*sapma, sapkınlık, doğal olmayan, hastalık, bozulma, gayri ahlaki, günah, sorun, anomali*”. Görüldüğü gibi, bu kelimeler hemen hemen benzer önermeler içermekte ve ana başlıkta somutlaştırılmış olan söylemi güçlendirmektedir; “*eşcinsellik hastalıktır sapkınlıktır*”. Ayrıca, metin boyunca, iyi biz/kötü onlar anlatısını destekleyen çeşitli ikiliklerin kullanıldığı görülmektedir; “*doğal/doğal olmayan, normal/anomali, ahlaki/gayri ahlaki, tabii olan/tabii olmayan, yasal/yasak*”.

Olumsuz eşcinsellik temsiline oluşturulmasında iki genel söylemden yararlanılmaktadır. İlk olarak, *tıbbi/bilimsel söylem*den hareketle, metnin ikinci paragrafında tıp alanı içinde birbirine karşıt olan iki farklı görüşten söz edilmiştir. Bunlardan biri eşcinselliği normal bir cinsel yönelim olarak görmektedir, diğerine göre ise eşcinsellik doğal bir cinsel yönelim değil bir hastalıktır ve tedavi edilmelidir. Ancak, “*mevzuatta*” eşcinselliğin bir hastalık olarak görülmediği Batılı ülkelerde bile bu “*hastalık olmama halinin*” durumun normalliği olarak kabul görmediği ve eşcinselliğin yaygınlaşmasından “*kaygı*” duyulduğu ifade edilmiştir. Burada, metnin yazarları, tıbbi/bilimsel söylemi zikrederek, eşcinselliğe ilişkin olumsuz temsiline meşrulaştırılmasının yanı sıra eşcinselliğe karşı çıkmayan/destekleyen kesimlerin temel dayanak noktası olan “*eşcinsellik hastalık değil normal bir cinsel yönelimdir*” görüşünü de çürütmeye çalışmaktadırlar; “*eşcinselliğin hastalık olarak kabul edilmediği ülkelerde bile toplum eşcinselliğin yaygınlaşmasından kaygı duymaktadır, çünkü bu normal değildir*”.

İkinci paragrafın son kısımlarından itibaren olumsuz öteki temsilinin oluşturulmasındaki ikinci söylem *-İslami/dini söylem-* ortaya çıkmaktadır. İslam'a ve diğer ilahi dinlere göre eşcinsellik "bozulma, sapma ve günah"tır. Burada metnin yazarları, Kavaf'ın "eşcinsellik hastalıktır" sözleriyle başlayan tartışmaya yeni bir boyut eklemektedirler: zira Kavaf eşcinselliğin sadece bir hastalık olduğundan söz etmişti ancak (başlıkla ilgili kısımda da gördüğümüz gibi) eşcinsellik sadece bir tür hastalık -hele de sıradan bir hastalık- olarak görülemez. Eşcinsellik en iyi halde bile olsa olsa 'sapkın' bir hastalık olarak görülebilir. Bu nedenle metinde eşcinselliğe ilişkin olumsuz temsil özellikle de Kavaf'ın sözünü etmediği bu İslami söyleme dayanarak meşrulaştırılmaktadır.

Burada diğer bir nokta da "Müslüman" kimliğinin kullanımıdır. Metnin üçüncü paragrafında, "*Müslümanlar*" kelimesi kullanılmakta ve "*inanişlarına göre ayıp ve günah olana karşı durmaları çok normal ve sorumluluk gereği*" olan Müslümanlar için eşcinselliğe karşı çıkmak bir görev olarak belirlenmektedir. Dahası bu görev "*sadece Müslüman toplumlar değil tüm insanlık içindir*". Müslüman kimliğinin bu şekilde kullanımı, çoğunluğun kendisini -az ya da çok- 'Müslüman' olarak tanımladığı ya da en azından 'din' hanesinde 'İslam' yazan bir nüfus cüzdanı taşıdığı bir toplum içinde yaşadığımız düşünüldüğünde, okuyucuların kolektif hafızalarında yer edinmiş olan 'Müslümanlık' temsillerini harekete geçirmektedir. Hepimiz bir şekilde 'Müslümanlığın' ne demek olduğunu, neleri içerip neleri dışladığını öğrenmiş ve bunu semantik belleklerimizde işlemişizdir. Dahası, kendimizi Müslüman olarak tanımlamasak bile toplumsal hayatın akışı içerisinde çeşitli şekillerde Müslümanlık pratiklerine (bayram ve sünnet pratikleri gibi) dâhil olmak veya maruz kalmak durumundayızdır. Bu nedenle de çoğu zaman kendimizi bu pratiklerden tamamen soyutlayamayız. Buradan hareketle, metnin yazarları, çoğunluğunun Müslüman olduklarını bildikleri/umdukları okuyuculara, doğrudan bu ortak kimlikleri üzerinden seslenmekte ve bu yolla metnin etki gücünü arttırmayı hedeflemektedirler. Semantik hafızalarımızda yer edindiği üzere 'en son' ve 'en doğru' ilahi din olan İslam'ın ve dolayısıyla Müslümanların önüne konulan görev ("*eşcinselliğe karşı durma*" görevi) sadece "Müslüman toplumlar" için değil "tüm insanlık" adıdır. Burada yine semantik belleklerimizde var olan bir temsil çağrılmaktadır: "diğer ilahi dinler değiştirilmiş ve bozulmuşlardır ve bu yüzden insanlığı koruma görevinde zayıflıklar gösterebilirler ama 'biz' hiç bozulmamış olan İslam dininin mensupları olan Müslümanlar olarak böyle bir hataya asla düşmeyiz/düşmemeliyiz". Böylece, metnin yazarları, bir yandan okuyucuları bu kimlik üzerinden göreve çağırırken, diğer yandan da hem kendilerini hem de eşcinselliğe karşı çıkan diğer kesimleri 'insanlık adına sorumluluk sahibi olan Müslümanlar' olarak olumlu 'biz' kategorisi içerisinde konumlandırmaktadırlar (bu 'sorumluluk sahibi olma' meselesine ilerde tekrar değineceğim).

"İnsan Neslinin Yok Olması" ve "Hayatın Toptan İmhası"

Metnin dördüncü paragrafında, yazarlar, ele aldıkları meseleye yeni bir argüman eklemektedirler: "*fitrata aykırılık teşkil eden eşcinselliğin kabul görmesi ve yaygınlaşmasının meşru görülmesi, zımmen insan neslinin yok olmasını istemekle aynı şeydir*". Paragrafın devamında bu argüman daha da güçlü bir şekilde dile getirilmektedir: "*hayatı toptan imha etmek ne kadar meşru ise bu normal(!) tercih de o kadar meşrudur o halde*". Bu argüman

metnin devamında da (beşinci, altıncı ve sekizinci paragraflar) çeşitli şekillerde dile getirilmiş ve dahası metnin retoriği çoğunlukla bu argüman üzerinden kurulmuştur.

Bu argümanın metin içinde üstlendiği işlevlerden söz etmeden önce önemli bir noktanın vurgulanması gerekiyor. Her ne kadar metnin yer aldığı sayfada, metne “imza veren kurumlar” başlığı altında bir takım sivil toplum kuruluşlarının adı geçiyor olsa da, metni kaleme alan kişilerin (metnin ilk paragrafında “...*bu mektubu kaleme alma ihtiyacı hissettik*” şeklinde çoğul bir kullanım vardır ve bu kullanım metnin değişik yerlerinde birkaç kez daha tekrarlanmıştır) isimleri metnin altında yer almamaktadır. Bu noktada metin anonim bir metin haline gelmekte ve adı geçen kurumlar ise bu metne “imza veren” konumunda kalmaktadırlar. Metnin anonimleştirilmesi, okuyucuların gözünde metinde dile getirilen görüşlerin belirli kişilere (yazara/yazarlara) ait olan değil de genel olarak paylaşılan görüşler olduğuna dair bir temsil oluşturmaya hizmet eder gibi görünmektedir. İmza veren kuruluşlar ise ‘anonim’ olarak paylaşılan bir görüşü dile getiren bu metne imza vermekte ve desteklemektedirler. Bununla birlikte, kimi okuyucular ise metnin anonim olduğunu değil de bizzat bu “imza veren” kurumlar tarafından hazırlandığını düşüneceklerdir (benim açımdan da durum böyledir). Bu nedenle, analiz boyunca ‘metnin yazarları’ olarak bahsettiğim kişiler, metne imza veren bu kurumların bizzat kendileridir.

İşte yukarıda sözü edilen “insan neslinin yok olması” argümanının işlevi tam da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Burada metnin yazarları kendilerini “insan neslinin ve hayatın yok olmasını” engellemek için uğraşan (ve insanlığın geleceğini düşünen iyi ve sorumlu) kişiler/kurumlar olarak konumlandırıyorlar. Dahası, eşcinselliği bir şekilde doğal veya meşru gören herkesi “hayatın toptan imhasını” istemekle suçlarken, okuyucuyu da bu suça iştirak etmemesi açısından uyarmaktadırlar. Bu noktada, yazarlar, oluşturdukları “insanlığın geleceğini düşünen sorumluluk sahibi” kişi/grup kimliğini, eşcinselliği hastalık ve sapkınlık olarak tanımlamalarını kendi sözleriyle “*ayrımcı bir yaklaşım tarzı, suç ya da suça teşvik olarak nitelendirme gayreti içinde olan çevrelere*” karşı bir savunma aracı olarak kullanmakta ve tekrardan ‘iyi biz’ ve ‘kötü onlar’ anlatısına gönderme yapmaktadırlar.

Bir sonraki (beşinci) paragrafta, yazarlar, yeni bir hamleyle ‘kötü onlar’ kategorisinin içeriğini biraz değiştirmekte ve “*insan nesli ve dünyanın geleceğini tehdit eden*” eşcinselliğin arkasındaki gücü (“*lobi/zihniyet/oluşumlar*”) açıklamaktadırlar. Bu önemli bir hamledir, zira ‘kötü amaçları olan lobiler’ anlatısı üzerinden okuyucuların çeşitli zihinsel modellerini aktive etmeyi amaçlamaktadır; teker teker ele alındığında eşcinsel kişiler insan neslinin yok olmasını tabii ki istemeyebilirler ancak çeşitli “lobiler” veya “oluşumlar” eşcinselliğin yaygınlaşmasını sağlayarak “*insan neslinin ve dünyanın geleceğiyle oynamaktadırlar*”. Bu nedenle de eşcinselliğin “*doğal bir durum olarak kabul edilmesi hayatın kendisine karşı bir ihanettir*”.

“*İnsan neslinin yok olmasını istemek*”, “*hayatı toptan imha etmek*”, “*dünyanın geleceğiyle oynamak*” ve “*hayata karşı ihanet*” ifadelerindeki sözcük seçimleri (‘imha’, ‘ihane’, vb.) insanlığın (ve dolayısıyla okuyucuların da) karşı karşıya olduğu problemin ciddiyetini (ve hatta ölümcüllüğünü) vurgulamaya yöneliktir. Böylece, “*insan yaşamının ve neslinin devamını*” etkileyecek olan böyle ciddi bir problem karşısında, “eşcinsellerin

haklarını korumak” adı altında yapılan faaliyetlerin ne kadar sorumsuz ve –dahası- kötü niyetli oldukları vurgulanmaktadır. Öyleyse, okuyucular bu konuda çok dikkatli olmalıdırlar ve “*bu sapma/anomali durumunu topluma yaymak için ciddi lobi faaliyetleri yürüten kesimin*” tuzağına düşmemelidirler. Görüldüğü gibi, burada, artık ‘iyi biz’ ve ‘kötü onlar’ anlatısı en uç noktasındadır; bir yanda insan neslinin sonunu getirmek isteyen lobiler/eşcinseller (Kötüler) diğer yanda ise bunu engellemeye çalışanlar (İyiler) (metnin yazarları olan imzacı kuruluşların yanı sıra Aliye Kavaf ve genel olarak ‘Müslümanlar’ da bu grupta yer almaktadırlar) keskin bir şekilde belirlenmiş durumdadır.

Sonuç

Metnin son iki paragrafında, yazarlar, metnin ‘açık mektup’ olarak yazıldığı kişiye (Aliye Kavaf) doğrudan seslenmekte ve metin boyunca ortaya koydukları fikirleri söz konusu tartışmanın başlatıcısı ve bu konuda atılabilecek adımlarla ilgili resmi yetkili olan Aliye Kavaf’ın bizzat kendisine iletmektedirler: “*Yapmış olduğunuz "hastalık" açıklaması, bu sapma/anomali durumunu topluma yaymak için ciddi lobi faaliyetleri yürüten, [...] toplumun bilinçaltında eşcinselliği doğal bir seçim olarak kabul ettirmeye çalışan bir kesimi elbette rahatsız edecektir. [...] Ancak eşcinsellik lobisinin yükselecek sesinin gerçeği, insan yaşamının ve neslinin devamını tehdit eden bu durumla ilgili sergilenmesi gereken tutumu etkilememesi gerektiğini düşünüyoruz. Saygılarımızla.*”

Burada, metin boyunca dile getirilen fikirler ve önermeler, hem kısaca tekrar edilmekte hem de bir sonuca bağlanmaktadır; ne olursa olsun böyle “*tehdit edici bir durumla ilgili sergilenmesi gereken tutum*” bellidir ve bundan vazgeçilmemelidir. Bu, hem Aliye Kavaf için hem metnin yazarları (imza veren kurumlar) için hem de bizzat okuyucular için ortaya konulan ‘ehemmiyetli’ bir görevdir. Ayrıca birçok başka kurum da göreve çağrılmaktadır (mesele bu kadar ciddidir!): “*Sağlık, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı, İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıkları olmak üzere, ilgili tüm birimlerin -gerek duyulan hallerde sivil toplum kuruluşları ile işbirliği halinde- yapacağı çalışmalar hayati önem taşımaktadır.*” Metnin “saygılarımızla” şeklinde bitirilmesi de hem bu ehemmiyeti pekiştirmektedir, hem de metnin en başından beri yaratılmak istenen ‘saygınlık’ ve ‘önemlilik’ havasını sürdürmektedir.

Sonuç olarak, bu metinde, ‘Eşcinsellik bir hastalık mıdır, yoksa normal bir cinsel yönelim midir?’ tartışmasına yönelik olarak üç açık önerme öne çıkmaktadır:

- (i) Eşcinsellik ne tıbbi ne de dini açıdan normal/doğal değildir.
- (ii) İnsan yaşamını ve neslin devamını tehdit etmektedir.
- (iii) Ne olursa olsun buna karşı çıkılmalıdır.

Metnin retoriği, bu üç önermeyi desteklemek üzerine kurulmuştur. Açık ve gizli şekillerde, okuyucular bu önermelerin doğruluğu açısından ikna edilmeye çalışılmıştır. Açıkça dile getirilen bu önermelerde “insanlığın geleceği” anlatısı öne çıkmakla beraber, metinde *açıkça dile getirilmeyen* politik/ideolojik hedefler/çıktılar da vardır. Öncelikle, bu önermeler aracılığıyla ‘heteroseksist ideoloji’nin meşrulaştırıldığı ve böylelikle bu ideolojinin taşıdığı sosyal eşitsizliklerin ve iktidar ilişkilerinin sürdürülmesine katkı sağlandığı söylenebilir. Zira,

heteroseksüellik insanda doğal olarak var olan tek cinsel yönelim olarak eşcinselliğin (ve diğer cinsel yönelimlerin) karşısında konumlandırıldığı andan itibaren, metnin yazarları heteroseksist ideoloji pratiklerini icra etmeye başlamış olmaktadır. Diğer yandan, “insan neslini devamlılığı” ve dolayısıyla “heteroseksüel aile yapısı” üzerine yapılan ısrarlı vurgunun altında (örneğin; “... bu arızı durumun yaygınlaşması, aile yapısının bozulmasına ve neslin imhasına sebep olmaktadır.”) kan bağı yoluyla sürdürülen mülkiyet ilişkilerinin mevcut ekonomik sistemin işleyişi açısından taşıdığı önemi dikkate aldığımızda, ‘kapitalist ideoloji’nin izini görmek mümkündür. Kapitalist ekonomik ilişkilerin (üretim-tüketim, mülkiyet, emek, sermayenin aktarımı, vb.) devamlılığı açısından heteroseksüel aile yapısı ve kan bağına dayalı miras sistemi oldukça önemlidir ve bu nedenle de heteroseksüel aile yapısına uymayan eşcinsel ilişkilerin kapitalist ideoloji için sorunlar içerdiği düşünülebilir. Bu açıdan bakıldığında, heteroseksüellik dışı cinsel pratiklerin karşısında duran söylemlerin – tıpkı bu metinde olduğu gibi- altında kapitalist ideolojinin çeşitli veçhelerinin izi sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Fairclough, N. (2001). Critical discourse analysis as a method in social scientific research. R. Wodak ve M. Meyer (Ed.), *Methods of critical discourse analysis* içinde (32-62). London: Sage.
- Şah, U. (2009). *Türkiye’deki gençlerin cinsel yönelimlere ilişkin sosyal temsilleri ve homofobi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Van Dijk, T.A. (2009a). Critical discourse studies: A sociocognitive approach. R. Wodak ve M. Meyer (Ed.), *Methods of critical discourse analysis* içinde (s. 62-86). London: Sage.
- Van Dijk, T.A. (2009b). *Society and discourse*. New York: Cambridge University Press.
- Van Dijk, T.A. (2001). Critical discourse analysis. D. Tannen, D. Schiffrin ve H. Hamilton (Ed.), *Handbook of discourse analysis* içinde (s. 352-371). Oxford: Blackwell.
- Wodak, R. (2001). What CDA is about – a summary of its history, important concepts and its developments. R. Wodak ve M. Meyer (Ed.), *Methods of critical discourse analysis* içinde (1-13). London: Sage.

Ek 1

EŞCİNSELLİK HASTALIKTIR SAPKINLIKTIR

20 MART 2010 CUMARTESİ

**Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı,
Sayın SELMA ALİYE KAVAF'a
AÇIK MEKTUP**

Geçtiğimiz günlerde medyaya da yansıyan "Eşcinsellik bir hastalıktır" sözünüzün üzerine başlayan tartışmalar ve gelişmeler karşısında konunun toplumsal boyutunun önemine binaen bu mektubu kaleme alma ihtiyacı hissettik.

Konu ile ilgili olarak sosyal alan bir tarafa, tıp alanını ilgilendiren yanı itibari ile de gerek ülkemizde gerekse dünyada birbiriyle örtüşmeyen görüşler mevcuttur. Bu değerlendirmelere baktığımızda birinci görüşe göre: "Eşcinsellik insanda doğal olarak var olan bir yönelim değildir. Biyolojik doğaya uymayan bir sapmadır. Kamuoyuna aydınlatıcı bilgi verilmediği takdirde erken ergenlik döneminde eşcinsel eğilimini fark etmiş, iç denetim ve dürtü kontrolü için çabalayan yani eşcinsel eğilimi olup da kontrol etmek isteyen kişilere tedavi ve yardım kapısı kapanmaktadır. Yanlış anlamalara ve eşcinsel tercihleri artıracak önerilere psikiyatri derneklerinin alet olması son derece sakıncalıdır. Bu sebeplerle gelecek kuşaklar arasında eşcinsel tercihlerin artmaması için sağlık ve eğitim politikalarında doğru duruş gösterilmelidir."

Diğer bir görüş ise "Eşcinsellik insanda tanımlanan üç yönelimden biridir. Her şeyden önce bir hastalık değil yönelim farklılığıdır" şeklindedir.

Yurtdışında, özellikle Batılı bazı ülkelerde eşcinselliğin bir hastalık olmadığı görüşü mevzuatta yer alsa da "hastalık olmama halinin" durumun normalliği olarak kabul görmediğini olaya genel yaklaşımın da bu toplumların eşcinselliğin yaygınlaşması karşısında kaygılı bir arayış içerisinde olduğunu göstermektedir.

Bütün ilahi dinler eşcinselliği bir bozulma, sapma, gayri ahlaki bir tutum, tabii olanın dışına çıkma ve günah olarak görür. Birçok İslam ülkesinde de "eşcinsellik" yasal olarak yasaktır ve bu yasaktan amaç toplumun ve insan neslinin korunması ile bu anomalinin yaygınlaşmasının önüne geçilmesidir. Tarihte bu tür sapkınlıklar yaşayan topluluklar, ilahi kitaplara göre "çirkinlik ve kötülük üzere oldukları, saptıkları" için azap görmüş ve helak edilmişlerdir.

Müslümanların -İslam barış ve müsamaha dini olmakla beraber her iki normun da sınırları vardır- ve diğer ilahi inanışlara sahip insanların, inanışlarına göre ayıp ve günah olana karşı durmaları çok normal ve sorumlulukları gereği olup bu sorumluluk sadece Müslüman toplumlar için değil tüm insanlık içindir. Bu nedenle ahlaki olmayanın ve günahın hukuki kural olmasına ve meşruiyet kazanmasına asla destek verilemez.

Fıtrata aykırılık teşkil eden "eşcinsellik" in, doğal tercihlerden bir tercih gibi gösterilerek "cinsel yönelim" olarak kabul görmesi ve yaygınlaşmasının meşru görülmesi, zımnen insan neslinin yok olmasını istemekle aynı şeydir. Bir kimse için normal ve doğru olan bir şey herkes için normal ve doğru ise, bir an için herkesin bu normal(!) tercihte bulunduğunu varsayalım; o takdirde yeryüzünde hayat mümkün olabilir mi? Hayatı toptan imha etmek ne kadar meşru ise, bu normal(!) tercih de o kadar meşrudur o halde.

İnsan nesliyle ve dünyanın geleceğiyle oynayan lobi/zihniyet/oluşumlar tarafından da beslenen ve

desteklenen eşcinsellik, bize göre de bir anomali durumudur. İnsanlığın geleceğini ve nesil emniyetini tehdit eden eşcinselliğin bir anomali olarak görülmemesi, sorunu yaşayanların tedavi/terapi talebini köreltecek ve durumun yaygınlaşmasına sebep olacaktır. Bu durumun meşrulaştırılması ve doğal bir durum gibi kabul edilmesi hayatın kendisine karşı bir ihanettir.

Çeşitli şekillerde, farklı materyallerle, çeşitli ortamlarda meşru ve doğal bir durum gibi gösterilen bu arıza durumunun yaygınlaşması, aile yapısının bozulmasına ve neslin imhasına sebep olmaktadır. Bu durumu yaşayan kişilerin alabilecekleri her türlü tedavi ortamını kolay ulaşılabilir bir şekilde sağlamak ve eşcinselliğin yaygınlaşmasını engellemek gerekmektedir. Bunun için Sağlık, Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı, İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıkları olmak üzere, ilgili tüm birimlerin -gerek duyulan hallerde sivil toplum kuruluşları ile işbirliği halinde- yapacağı çalışmalar hayati önem taşımaktadır.

Yapmış olduğunuz "hastalık" açıklaması, bu sapma/anomali durumunu topluma yaymak için ciddi lobi faaliyetleri yürüten, diğer insanlara da sirayet ettirmek için akla gelmeyen yolları deneyen, dizilerden yarışma programlarına, kliplerden haber bültenlerine, tartışma programlarına kadar her alanı zorlayan, toplumun bilinçaltında eşcinselliği doğal bir seçim olarak kabul ettirmeye çalışan bir kesimi elbette rahatsız edecektir.

Eşcinselliği bir anomali olarak değerlendiren yaklaşımı ayrımcı bir yaklaşım tarzı, suç ya da suça teşvik olarak nitelendirme gayreti içinde olan çevrelerin, sözde eşcinsellerin haklarını koruma adına yaptıkları açıklamalarla (özellikle çocuk ve gençlerin olaylardan negatif etkilenişleri, yaşayabilecekleri kimlik sorunu ve ruh sağlıklarının da düşünülmediğini ortadadır) yoğun bir gayret içerisinde oldukları görülmektedir. Ancak eşcinsellik lobisinin yükselecek sesinin gerçeği, insan yaşamının ve neslinin devamını tehdit eden bu durumla ilgili sergilenmesi gereken tutumu etkilememesi gerektiğini düşünüyoruz. Saygılarımızla.

İMZA VEREN KURUMLAR

AKABE VAKFI

AKDAV

AKODER AİLEYİ KORUMA DERNEĞİ

ARAŞTIRMA VE KÜLTÜR VAKFI

ANADOLU GENÇLİK DERNEĞİ İSTANBUL ŞUBESİ

ASDER ADALETİ SAVUNANLAR DERNEĞİ

AYIŞIĞI DERNEĞİ

HAYATA ÇAĞRI PLATFORMU

HUKUKÇULAR DERNEĞİ

İHH İNSANİ YARDIM VAKFI

İNSAN VE MEDENİYET HAREKETİ

MAZLUMDER İSTANBUL ŞUBESİ

MEDENİYET DERNEĞİ

ÖNDER İMAM HATİP LİSELERİ MEZUNLARI VE MEN. DERNEĞİ

ÖZGÜRDER

ÖZGÜR EĞİTİM-SEN

SAĞLIK VE GIDA GÜVENLİĞİ HAREKETİ

İNSANİ DEĞERLER VE RUH SAĞLIĞI VAKFI

SICAK YUVA VAKFI

TİYEMDER TÜM İLAHİYAT MEZUNLARI DERNEĞİ

TÜMER TÜKETİCİ HAKLARI MERKEZİ

TGTV TÜRKİYE GÖNÜLLÜ TEŞEKKÜLLER VAKFI

(160 SİVİL TOPLUM KURULUŞU ÇATI ÖRGÜTÜ)

TÜRKİYE YAZARLAR BİRLİĞİ